

prof. dr hab. inż. JERZY S. MICHALIK
Centralny Instytut Ochrony Pracy

Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym Nowe polskie przepisy

Stan polskich przepisów dotyczących zapobiegania, gotowości i reagowania na poważne awarie przemysłowe – według obowiązującej od wielu lat terminologii: *nadzwyczajne zagrożenia środowiska* – był przedmiotem cyklu artykułów w Bezpieczeństwie Pracy, opublikowanych w latach 1998-2000 [1-3]. Zgodność wprowadzonych w życie w dniu 1 stycznia 1998 r. przepisów, dotyczących omawianych zagadnień, zawartych w znowelizowanej ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska [1, 4] oraz w projektach rozporządzeń Ministra Gospodarki (MG) [2, 3] z wymaganiami UE została omówiona w publikacji [5].

Przypomnijmy zatem główne oceny dotyczące obowiązujących do końca września 2001 r. przepisów:

1) są one tylko częściowo zgodne z wymaganiami UE, tj. Dyrektywy Seveso II [6-8] i nie obejmują całości zagadnień uregulowanych w tej dyrektywie [5]

2) większość przepisów jest niewykonalna, głównie ze względu na brak kryteriów kwalifikacyjnych do identyfikacji obiektów niebezpiecznych [1-3]

3) nie wydano dotychczas rozporządzeń wykonawczych MG dotyczących raportu bezpieczeństwa oraz wewnętrznych i zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych. Jednakże nawet ich wprowadzenie w życie byłoby tylko formalnym spełnieniem delegacji ustawy [4]. W sytuacji „pata legislacyjnego”, tzn. wobec braku kryteriów kwalifikacyjnych i niemożności ich ustanowienia (brak delegacji ustawowej [1-3]), większość omawianych przepisów ustawy [4] oraz przepisów rozporządzeń MG nie byłaby wykonalna. Wynika to z niemożności prawnie usankcjonowanego określenia obiektów niebezpiecznych, czyli jednego z głównych podmiotów, którego miałyby dotyczyć diskutowane przepisy.

Nowe przepisy

Wiosną 2000 r. zostały skierowane do Sejmu projekty kilku nowych ustaw. Dwie z nich, a mianowicie ustawa *Prawo ochrony środowiska*, która została uchwalona przez Sejm 27 kwietnia 2001 r. [9] oraz ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o *wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw* [10] zawierają postanowienia dotyczące przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym. Ustawa [10] wchodzi w życie z dniem 1 października 2001 r. i z tą datą wprowadza w życie ustawę *Prawo ochrony środowiska* oraz (również już przyjętą) nową ustawę o odpadach [11].

Wejście w życie nowych ustaw, o których mowa, oznacza zasadnicze zmiany polskich regulacji prawnych dotyczących ochrony środowiska i problematyki odpadów. W szczególności należy podkreślić ogromny skok na drodze harmonizacji polskich przepisów z prawem Unii Europejskiej w tym obszarze zagadnień. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, że ustawa *Prawo ochrony środowiska* [9] wraz z odpowiednimi rozporządzeniami wykonawczymi, zapowiedzianymi przez tę ustawę, wprowadza w Polsce m.in. przepisy jednej ze „sztafardowych” dyrektyw UE – tzw. Dyrektywy IPPC (96/61/WE).

Mając na uwadze problematykę omawianą na łamach Bezpieczeństwa Pracy w ramach cyklu *poważne awarie chemiczne*, należy podkreślić, że ustawa [9] wprowadza w Polsce nowe, bardzo rozbudowane regulacje dotyczące przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym.

Uważana analiza nowych przepisów polskich odnoszących się do zapobiegania, gotowości oraz reagowania na poważne awarie przemysłowe pozwala stwierdzić, że tym razem, nowe polskie regula-

cje spełniają zdecydowaną większość wymagań Dyrektywy Seveso II [6]. Występujące między nimi pewne różnice zostaną wskazane i skomentowane w publikacjach omawiających nowe przepisy krajowe.

Kierując się niezmiennym celem przyświecającym publikacjom z cyklu *poważne awarie chemiczne*, którym jest zaznajomienie szerokiego grona P. T. Czytelników z problematyką przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym i jej upowszechnienie, w niniejszym i kolejnych artykułach przedstawiamy postanowienia nowych regulacji krajowych dotyczących przedmiotowych zagadnień.

Ogólna charakterystyka nowych przepisów

Ustawa [9] w tytule I *Przepisy ogólne* ustala w dziale II *Definicje i zasady ogólne* (art.3) 50 definicji, z których kilka odnosi się bezpośrednio do problematyki przeciwdziałania poważnym awariom.

Podstawowe zasady przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, określenie podmiotów wprowadzonych przepisów oraz ich obowiązków i zadań a także określenie głównych procedur i dokumentów składających się na system przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym zostały zawarte w tytule IV *Poważne awarie*.

Ta część ustawy *Prawo ochrony środowiska* obejmuje trzy działy, w których zawarto 28 artykułów (art.: 243–271) dotyczących przedmiotowej problematyki.

W nowej ustawie *Prawo ochrony środowiska* odstąpiono od dotychczas obowiązującego terminu „nadzwyczajne zagrożenie środowiska” (NZŚ), który to termin budził pewne wątpliwości, szczególnie w zestawieniu z pojęciem *poważna awaria przemysłowa*. Sprawa ta była przedmiotem uwag w poprzednich publi-

kacjach z tego cyklu [12]. W nowych przepisach pojęcie NZŚ nie występuje, a zagrożenia wobec środowiska i człowieka, które wiążą się z obiektami stacjonarnymi i znajdującymi się w nich (lub mogącymi powstać) niebezpiecznymi substancjami chemicznymi określono terminem *poważna awaria przemysłowa*, czyli podobnie jak w przepisach międzynarodowych, łącznie z Dyrektywą Seveso II – *major [industrial] accident*.

Ustawa Prawo ochrony środowiska, zgodnie z wymaganiami Dyrektywy Seveso II [6–8] wprowadza w Polsce dwie kategorie obiektów niebezpiecznych: stwarzających zagrożenie awarią o mniejszych, umownie rzecz ujmując, lokalnych skutkach oraz stwarzających zagrożenie awarią o rozległych skutkach oraz o wysokim stopniu ich ciężkości.

Kwalifikacja obiektu niebezpiecznego do jednej z tych dwu kategorii, zgodnie z podejściem zastosowanym w Dyrektywie Seveso II, związana jest z ilością substancji niebezpiecznej (-nych) w obiekcie. Jak wiadomo, Dyrektywa Seveso II [6] ustaliła w tym celu dwa poziomy wartości progowych.

Ustawa Prawo ochrony środowiska [9] wprowadziła definicje dla tych dwóch kategorii obiektów (art. 248 ust. 1 i 4):

- *zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii* zwany zakładem o zwiększonym ryzyku (ZZR) oraz

- *zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii* zwany zakładem o dużym ryzyku (ZDR).

W dotychczasowych publikacjach autora (np. [7, 8] oraz innych) te dwie kategorie obiektów niebezpiecznych oznaczono, wobec braku w polskiej terminologii stosownych pojęć, akronimami NPZSA (niższy poziom zagrożenia skutkami awarii) – odpowiednik ZZR oraz WPZSA (wyższy poziom zagrożenia skutkami awarii), co odpowiada ZDR.

Szczegółowe omówienie wprowadzonych przez ustawę [9] postanowień przedstawimy w dalszej części tej publikacji oraz w następnych artykułach.

Charakteryzując ogólną konstrukcję ustawy Prawo ochrony środowiska należy natomiast zwrócić uwagę jeszcze na dwie kwestie. Pierwsza z nich to fakt, że w ustawie ustalono sankcje za niewykonanie szeregu postanowień ustawy dotyczących przeciwdziałania poważnym awariom.

Te zapisy zostały zawarte w tytule VI *Odpowiedzialność w ochronie środowiska*, który zawiera trzy działy, dotyczące odpowiednio odpowiedzialności cywilnej, karnej oraz administracyjnej. Spośród 53 artykułów (art. 322–375) dotyczących kwestii odpowiedzialności wiele z nich dotyczy zakładów stwarzających zagrożenie poważną awarią przemysłową.

Druga kwestia dotyczy konstrukcji nowych przepisów. W ustawie [9] terminy wykonywania poszczególnych procedur przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym określono jedynie w odniesieniu do nowych obiektów (zakładów) niebezpiecznych. Ustalono w niej także terminy (częstotliwość) obowiązkowych przeglądów i weryfikacji odpowiednich dokumentów.

Natomiast w odniesieniu do już istniejących zakładów stwarzających zagrożenia poważną awarią, a więc zakładów eksploatujących instalacje niebezpieczne w dniu wejścia w życie ustawy Prawo ochrony środowiska – to jest w dniu 1 października 2001 r. – terminy realizacji przez te zakłady wymaganych procedur, w tym terminy złożenia właściwym władzom odpowiednich dokumentów, ustala ustawa o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw [10].

W zakończeniu tej części artykułu, dotyczącej ogólnej charakterystyki nowych polskich przepisów odnoszących się do przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, należy jeszcze zwrócić uwagę na sprawę przepisów wykonawczych. Otóż oba akty prawne – ustawa Prawo ochrony środowiska [9] a także ustawa [10] zawierają kilka tzw. delegacji ustawowych w odniesieniu do uregulowań w zakresie zagadnień poważnych awarii. Nakładają one na Ministra Gospodarki (MG) – w porozumieniu z innymi ministrami, oraz na Ministra Środowiska (MŚ) obowiązek wydania rozporządzeń w następujących sprawach:

- 1) ustalenie kryteriów kwalifikacyjnych, to jest określenia rodzajów ilości substancji niebezpiecznych oraz tzw. wartości progowych, decydujących o zaliczeniu zakładu do kategorii zwiększonego (ZZR) lub dużego (ZDR) ryzyka, ([9], art. 248, ust. 3 i 4) – MG;

- 2) ustalenie wymagań, jakim powinien odpowiadać raport o bezpieczeństwie zakładu kategorii ZDR ([9], art. 253, ust. 3 i 4) – MG;

- 3) ustalenie wymagań, jakim powinny odpowiadać:
 - wewnętrzne i
 - zewnętrzne

plany operacyjno-ratownicze (plany awaryjne) ([9], art. 260, ust. 3 i 4) – MG;

- 4) określenie szczegółowego zakresu informacji podawanych do publicznej wiadomości ([9], art. 267, ust. 4 i 5) – MŚ;

- 5) określenie kryteriów charakteryzujących poważne awarie objęte obowiązkiem zgłoszenia, terminy tego zgłoszenia (przez organy PSP) Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska oraz zakresu informacji zawartych w zgłoszeniu ([10], art. 46 pkt. 19, zapis dotyczący brzmienia art. 31 ustawy o IOŚ [13]) – MŚ.

Na podstawie powyższych informacji należy stwierdzić, że począwszy od 1 października 2001 r. całokształt zagadnień przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym będą regulować w Polsce przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska [9], przepisy ustawy o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw [10] (w szczególności chodzi tu o zmiany ustawy o *Inspekcji Ochrony Środowiska* [13]) oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawach kryteriów kwalifikacyjnych, raportów o bezpieczeństwie oraz wewnętrznych i zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych a także rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie zakresu informacji podawanych do publicznej wiadomości i w sprawie kryteriów poważnej awarii, zakresu informacji w zgłoszeniu o poważnej awarii i terminów wykonania procedury zgłoszenia awarii.

Będą one również omówione w kolejnych publikacjach z tego cyklu.

Główne elementy systemu przeciwdziałania poważnym awariom

Zanim zostaną przedstawione wymagania nowych polskich przepisów [9] dotyczące przeciwdziałania poważnym awariom, przypomnijmy główne elementy i procedury systemu ustanowionego w UE przez Dyrektywę Seveso II [6], które zostały omówione w publikacjach [7, 8]:

- ustanowienie kryteriów kwalifikacyjnych w celu identyfikacji obiektów niebezpiecznych;
- procedura identyfikacji obiektów

niebezpiecznych przez zarząd zakładu (tzw. „samoidentyfikacja”);

- procedura notyfikacji, tzn. zgłoszenia właściwym władzom obiektów zakwalifikowanych do kategorii niebezpiecznych;
- opracowanie i wdrożenie w zakładzie polityki zapobiegania awariom (PZA) oraz włączenie jej do zintegrowanego systemu zarządzania bezpieczeństwem w zakładzie.

Powyższe elementy i procedury systemu dotyczą obu kategorii obiektów niebezpiecznych, to znaczy obiektów o niższym poziomie zagrożeń oraz obiektów o wyższym poziomie zagrożeń skutkami awarii (według nowych przepisów polskich [9]: zakładów o zwiększonym ryzyku oraz o dużym ryzyku awarii odpowiednio).

Kolejne elementy systemu dotyczą zakładów o dużym ryzyku awarii:

- opracowanie przez zarząd obiektu niebezpiecznego raportu o bezpieczeństwie i przekazanie go właściwym władzom;
- zatwierdzenie raportu o bezpieczeństwie przez właściwe władze lub podjęcie stosownych decyzji (dodatkowe informacje, zakaz eksploatacji lub uruchomienia niebezpiecznego obiektu);
- opracowanie przez zarząd obiektu niebezpiecznego wewnętrznego planu awaryjnego (operacyjno-ratowniczego);
- przekazanie przez zarząd obiektu władzom odpowiedzialnym za opracowanie zewnętrznego planu awaryjnego (operacyjno-ratowniczego) informacji i danych niezbędnych do jego opracowania;
- opracowanie zewnętrznego planu awaryjnego (operacyjno-ratowniczego) przez desygnowane władze;
- wprowadzenie tych planów w życie w razie awarii, a także w sytuacji bezpośredniego zagrożenia awarią;
- powiadamianie właściwych władz o awariach lub sytuacjach bezpośredniego zagrożenia awarią, ogłaszanie alarmu, informowanie władz o rozwoju sytuacji;
- badanie przebiegu awarii (także incydentów), działań awaryjnych, ocena skutków, raport poawaryjny;
- informowanie społeczeństwa oraz jego udział w niektórych procedurach.

Ponadto Dyrektywa Seveso II określa wymagania i procedury dotyczące zadań różnych kompetentnych władz. Jest ich wiele, do najbardziej istotnych należą:

- wykonywanie inspekcji i kontroli obiektów niebezpiecznych przez właściwe władze;
- obowiązek wykonywania zaleceń pokontrolnych przez zarządy obiektów niebezpiecznych;
- realizacja odpowiedniej polityki zagospodarowania terenów z uwzględnieniem zagrożeń poważnymi awariami;
- realizacja określonych procedur dotyczących poważnych awarii, które mogą spowodować skutki transgraniczne.

Główne podmioty: prowadzący zakład, właściwe władze

Głównymi podmiotami Dyrektywy Seveso II [6–8], do których adresowana jest zdecydowana większość postanowień tej dyrektywy są operator, właściwe (kompetentne) władze oraz państwo członkowskie UE. Ma ono obowiązek wprowadzić przepisy dyrektywy do własnego prawodawstwa, podjąć szereg ustaleń m.in. określić właściwe władze, tzn. ustalić władze spełniające funkcje nadzoru, władze desygnowane do opracowania i realizacji zewnętrznych planów awaryjnych (operacyjno-ratowniczych), władze wykonujące inne obowiązki i procedury.

Przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska [9], jak już wspomniano, ustaliły Ministra Gospodarki jako organ władzy upoważniony do opracowania i wydania rozporządzeń w sprawie kryteriów kwalifikacyjnych oraz raportów o bezpieczeństwie i obu rodzajów planów operacyjno-ratowniczych.

Jeśli chodzi o pojęcie operatora obiektu niebezpiecznego, na który omawiane przepisy nakładają większość obowiązków i zadań ujętych w systemie przeciwdziałania awariom przemysłowym, to jest ZZR i ZDR, w ustawie Prawo ochrony środowiska zastosowano termin *prowadzący instalację lub zakład* (art. 3 pkt. 31). Prowadzący jest to właściciel instalacji lub zakładu albo podmiot, który władza instalacją lub zakładem na podstawie innego tytułu prawnego.

Wreszcie pojęcie *właściwa władza*. W ustawie [9] oraz w ustawie o wprowadzeniu ... [10] ustalono kilka organów administracji rządowej oraz lokalnej a także instytucje publiczne, do których właściwości należą różne obowiązki i zadania w ramach systemu przeciwdziałania poważnym awariom. Zostaną one wskaza-

ne przy omawianiu wprowadzonych nowych przepisów krajowych.

Generalna koncepcja nowych polskich przepisów z punktu widzenia uczestnictwa struktur państwowych w wykonywaniu zadań z zakresu kontroli i nadzoru w tej dziedzinie wygląda następująco:

(1) W zasadzie wszystkie zadania w zakresie kontroli, nadzoru oraz wymaganych decyzji, czyli zadania o charakterze operatywnym, zostały przypisane *organom Państwowej Straży Pożarnej*.

(2) Ogólny nadzór państwowy oraz wykonywanie wymaganych przez Dyrektywę Seveso II zadań ogólnopaństwowych (rejestr zakładów niebezpiecznych, rejestr i bank danych o awariach, wykonywanie międzynarodowych zadań państwa w tej dziedzinie – w tym sprawy transgranicznych skutków awarii) przypisano Ministrowi Środowiska i strukturom tego resortu oraz Wojewódzkim Inspektorom Ochrony Środowiska – WIOŚ. Wzajemne relacje tych dwóch struktur państwowych zostały uregulowane ustawowo [9, 10].

Zagadnienia te również będą dodatkowo naświetlone przy omawianiu przepisów krajowych w obecnym cyklu publikacji.

Należy podkreślić dla lepszej czytelności nowego systemu przeciwdziałania poważnym awariom w Polsce, że ustawa [9] ustaliła dwa „poziomy” organów PSP, którym przypisano funkcje kontrolno-nadzorcze i decyzyjne.

A więc, art. 3 pkt. 45 ustawy [9] stanowi, że właściwym organem Państwowej Straży Pożarnej jest:

- a) komendant powiatowy PSP – w sprawach dotyczących zakładów kategorii ZZR;
- b) komendant wojewódzki PSP – w sprawach dotyczących zakładów kategorii ZDR.

Powyższą informację należy uzupełnić stwierdzeniem, że komendant wojewódzki PSP jest również organem desygnowanym do opracowania, przyjęcia i wprowadzania w życie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych.

Tak więc, w porównaniu z poprzednio obowiązującymi przepisami, tzn. ze znolizowaną ustawą o ochronie i kształtowaniu środowiska [4] nastąpiły zasadnicze zmiany. Warto przypomnieć, że według ustawy [4] te funkcje i zadania, które obecnie zostały nałożone na kome-

dantów powiatowych i wojewódzkich PSP, były przypisane dotychczas wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta administrujących terenami, na których znajdowały się obiekty niebezpieczne [4].

Poprzednie rozwiązanie budziło wątpliwości [5] autora, wyrażali je także liczni uczestnicy wykładów, szkoleń i seminariów. Zdaniem autora, obecne rozwiązanie należy uznać jako trafne.

Wykonywanie najważniejszych obowiązków i zadań prowadzącego zakład oraz realizowanie procedur systemu jest równocześnie nadzorowane przez instytucje ochrony środowiska, to jest WIOŚ. Do tych instytucji należy także, oprócz wspomnianych już wcześniej zadań ogólnopństwowych, obowiązek wykonywania inspekcji. Sprawy te reguluje ustawa o wprowadzeniu ... [10] (art.41), wnosząc stosowne zmiany do ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ) [13]. Powyższe zagadnienia oraz nowe zapisy rozdziału 5 ustawy IOŚ [13] (art. 29-31) zostaną omówione odrębnie.

Zakres obowiązywania nowych przepisów

Szczególną uwagę należy zwrócić na zakres obowiązywania nowych przepisów polskich. Ściślej rzecz ujmując chodzi tu o rodzaje obiektów, których dotyczą wprowadzone przepisy.

Przypomnijmy, że Dyrektywa Seveso II [6-8] zawiera wykaz obiektów, których wymagania systemu przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym nie dotyczą. Są to obiekty wojskowe, obiekty jądrowe i inne stwarzające zagrożenia radiacyjne i radiologiczne, transport substancji niebezpiecznych wraz z obiektami ich czasowego magazynowania, załadunek substancji niebezpiecznych w dokach i na nabrzeżach, przesyłanie takich substancji rurociągami, działalność przemysłu wydobywczego oraz składowiska odpadów.

Ustawa Prawo ochrony środowiska [9] zawiera zapis, w którym ustalono, że jej przepisów nie stosuje się do spraw regulowanych w przepisach Prawa atomowego (art. 2 ust. 1), co oznacza, że obiekty stwarzające zagrożenie związane z promieniowaniem jonizującym nie podlegają przepisom przeciwdziałania poważnym

awariom (sprawy te reguluje ustawa – Prawo atomowe).

Również transport substancji niebezpiecznych (drogowy, kolejowy, wodny śródlądowy i morski oraz powietrzny) jest wyłączony spod wymagań nowych przepisów. Wynika to z postanowień ustawy [9] omówionych wcześniej, w myśl których pojęcia zakład (ZZR lub ZDR) oraz instalacja odnoszą się wyłącznie do obiektów *stacjonarnych*.

Natomiast ani ustawa [9], ani inne nowe przepisy (ustawa [10], rozporządzenia MG) nie zawierają postanowień, które wyłączałyby inne rodzaje obiektów, łącznie z wojskowymi, z zakresu ich obowiązywania. Wręcz przeciwnie, zgodnie z art. 385 ustawy [9], sposób realizacji postanowień Prawa ochrony środowiska w Siłach Zbrojnych zostanie określony w drodze zarządzeń Ministra Obrony Narodowej (w uzgodnieniu z Ministrem Środowiska). Również w trybie zarządzenia Minister ON określi jednostki organizacyjne odpowiadające za nadzór nad przestrzeganiem przepisów ustawy [9] w Siłach Zbrojnych.

Oznacza to, że przepisy ustalające polski system przeciwdziałania poważnym awariom dotyczą - jak już wspomniano - również Sił Zbrojnych, z tym że w odniesieniu do jednostek wojskowych zastosowano odrębny tryb realizacji zadań i procedur systemu oraz odrębny tryb kontroli i nadzoru.

Innymi słowy, polskie przepisy dotyczące przeciwdziałania poważnym awariom w odróżnieniu od wymagań Dyrektywy Seveso II obejmują także obiekty wojskowe, stacjonarne obiekty systemów transportowych łącznie z dokami, nabrzeżami i stacjami rozrządowymi, systemy przesyłu substancji niebezpiecznych rurociągami, obiekty przemysłu wydobywczego (naziemne, co wynika z definicji instalacji) oraz składowiska odpadów, jeżeli oczywiście zostaną one zaliczone do ZZR lub ZDR ze względu na ilości substancji niebezpiecznych.

Tak więc, jeśli chodzi o zakres obowiązywania przepisów (rodzaje obiektów, których one dotyczą), regulacje krajowe są znacznie ostrzejsze niż przepisy Dyrektywy Seveso II [6-8].

Tego faktu nie należy rozpatrywać jako niezgodność z wymaganiami prawa unij-

nego. Dyrektywy UE określają bowiem wymagania w odniesieniu do regulowanych przez nie spraw, które muszą być spełnione przez państwa członkowskie UE jako minimum, może lepiej – jako standard europejski. Natomiast każde państwo członkowskie UE ma prawo wprowadzić ostrzejsze wymagania, co często ma miejsce w praktyce.

PIŚMIENNICTWO

- [1] Michalik J.S.: *Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska. Nowe regulacje ustawowe*. Bezpieczeństwo Pracy 11 (340), 1999, s. 9-13
- [2] Michalik J.S.: *Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska – przepisy projektowane. Część 1*. Bezpieczeństwo Pracy 12 (341), 1999, s. 12-16
- [3] Michalik J.S.: *Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska – przepisy projektowane. Część 2*. Bezpieczeństwo Pracy 1 (342), 2000, s. 12-15
- [4] Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz o zmianie niektórych ustaw. DzU nr 133, poz. 885
- [5] Michalik J.S.: *Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska – przepisy krajowe w świetle wymagań UE*. Bezpieczeństwo Pracy 2 (343), 2000, s. 18-20
- [6] Council Directive 96/82/EC on the control of major-accident hazards involving dangerous substances. OJL 10, 14.01.1997, p. 13. Tekst polski: *Dyrektywa Rady 96/82/WE dotycząca zarządzania zagrożeniami poważnymi awariami z udziałem substancji niebezpiecznych*. Wyd.: CIOP, Warszawa 1998
- [7] Michalik J.S.: *Nowe standardy bezpieczeństwa Unii Europejskiej. Część 1*. Bezpieczeństwo Pracy 5 (322), 1998, s. 13-18
- [8] Michalik J.S.: *Nowe standardy bezpieczeństwa Unii Europejskiej. Część 2*. Bezpieczeństwo Pracy 6 (323), 1998, s. 12-17
- [9] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*. DzU nr 62 poz. 627
- [10] Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – *Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw*. DzU (w druku)
- [11] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. DzU nr 62, poz. 628
- [12] Michalik J.S.: *Przeciwdziałanie poważnym awariom chemicznym w Polsce – obecny stan przepisów. Część 1*. Bezpieczeństwo Pracy 9 (338), 1999, s. 9-14
- [13] Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o *Inspekcji Ochrony Środowiska*. DzU nr 77, poz. 335 z późniejszymi zmianami